

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Боднара Андрія Володимировича
«Механізми та інструментарій управління ціновою
конкурентоспроможністю продукції аграрних підприємств»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи. Підвищення економічної ефективності діяльності суб'єктів аграрного бізнесу є передумовою стабілізації їх розвитку, гармонійного функціонування аграрного ринку, вирішення проблем дотримання продовольчої безпеки держави та розвитку її експортного потенціалу. При цьому умови господарювання вітчизняних аграрних підприємств, як основної категорії вказаних суб'єктів економічних відносин, характеризуються високим ступенем нестабільності. За таких обставин виникає необхідність застосування нових підходів до управління підприємствами, здатних забезпечити гнучкість їх політики, підвищення конкурентоспроможності, результативне функціонування та стратегічний розвиток. Останнє актуалізує питання управління створенням стійких конкурентних переваг, які лежать в основі підвищення рівня економічної ефективності діяльності суб'єктів аграрного бізнесу. Ключовими серед таких переваг є ті, що створюються в площині ціноутворення. В свою чергу, особливості функціонування цільових ринків збуту продукції актуалізують зниження витрат на виробництво продукції в якості основного джерела створення цінових конкурентних переваг. Останнє обумовлює необхідність системного використання інструментів управління ціновою конкурентоспроможністю в менеджменті основної діяльності аграрних підприємств. Отже, дисертаційна робота Боднара А.В. виконана на актуальну тему.

Тема дисертації пов'язана з темою науково-дослідних робіт

Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка за темою «Механізми підвищення конкурентоспроможності, розвитку економічного та виробничо-технологічного потенціалу суб'єктів агропромислового виробництва» (номер державної реєстрації 0116U003477, 2016-2020 рр.), а також науково-дослідної теми Інституту тваринництва Національної академії аграрних наук України «Ідентифікувати сценарії та процедури відновлення виробничо-технологічного, агроекологічного та інноваційно-інвестиційного потенціалу молочного скотарства на деокупованих територіях» (номер державної реєстрації 0124U001624, 2024-2025 рр.), в межах яких здобувачем виконано опрацювання заходів щодо побудови механізмів та систем управління ціновою конкурентоспроможністю в менеджменті аграрних підприємств.

Вказане є свідченням високої актуальності теми дисертаційної роботи Боднара А.В.

2. Рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Якісний аналіз дисертації свідчить, що здобувачем виконане достатньо глибоке вивчення теоретичного базису поставленого наукового завдання. Список використаних джерел налічує 195 найменувань, серед яких наявні праці провідних фахівців з економічної теорії, аграрної економіки, ціноутворення, управління витратами, нормативні, законодавчі та аналітичні матеріали. Дисертація характеризується чітким дотриманням при поданні матеріалів та результатів обраної автором логіко-структурної схеми дослідження. Сформульована мета та визначені завдання дослідження дозволили дисертанту вдало застосувати залучений методичний інструментарій. Зміст дисертації повною мірою відповідає обраній темі дослідження. Обґрунтовані в дисертації рекомендації пройшли виробничу апробацію, що підтверджується відповідними документами. Отже, отримані при виконанні дисертаційної роботи Боднара А.В. наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації є достатньо обґрунтованими та достовірними.

3. Ступінь новизни наукових положень. Наукова новизна дисертаційної роботи Боднара А.В. полягає в отриманні нового вирішення складного наукового завдання обґрунтування теоретико-методичних засад та прикладних рекомендацій з управління ціновою конкурентоспроможністю продукції аграрних підприємств. Найбільш суттєвими науковими положеннями, винесеними на захист є:

– виконане вперше обґрунтування концептуальних засад формування та функціонування механізмів і систем управління ціновою конкурентоспроможністю продукції, що передбачають орієнтацію аграрних підприємств на створення та реалізацію стійких цінових конкурентних переваг шляхом раціоналізації процесів менеджменту витрат;

– удосконалення визначення тенденцій конкурентного розвитку об'єктних ринків продукції аграрних підприємств, яке здійснюється на основі обґрунтування методичних засад ідентифікації параметрів кількісної оцінки стану конкурентної структури зазначених ринків, а також розроблення методичного підходу, який забезпечує можливість виконання інтегральної кількісної оцінки рівня конкурентоспроможності продукції та подальшого використання отриманих результатів у процесі управління витратами й формування цінової політики щодо продукції аграрних підприємств;

– удосконалений методичний підхід до формування та реалізації цінових конкурентних переваг продукції аграрних підприємств, який базується на комплексній оцінці, систематичному моніторингу та прогнозуванні ступеня зниження витрат і зростання економічних результатів, що досягаються завдяки впровадженню інноваційних виробничих і збутових технологій, забезпечуючи тим самим підвищення ефективності господарської діяльності та зміцнення позицій продукції на цільових ринках;

– удосконалення процедур інтеграції систем управління ціновою конкурентоспроможністю продукції в менеджмент аграрних підприємств, що передбачають виокремлення центрів відповідальності та чіткий розподіл функціональної відповідальності, ідентифікацію та використання чинників

економії ресурсів і зниження витрат;

– подальший розвиток наукового тлумачення сутності цінової конкурентоспроможності продукції, як сукупності властивостей продукції та здатностей товаровиробника підтримувати ціни пропозиції нижчі, ніж у конкурентів, з метою забезпечення гарантованого збуту необхідних обсягів продукції за запланованого, очікуваного або прогнозованого рівня економічної ефективності її виробництва і реалізації, які забезпечуються підтриманням адекватного завданням простого або розширеного відтворення авансованого капіталу рівня витрат на створення продукції, які здійснюються та контролюються підприємством-виробником в процесі здійснення основної діяльності;

– обґрунтування параметрів концентрації капіталу та критеріїв повноти реалізації економічних інтересів суб'єктів аграрного бізнесу на основі використання показників відтворення авансованого капіталу, оцінювання ефективності його функціонування, рівня конкурентоспроможності продукції та окупності понесених витрат;

– ідентифікація закономірностей зміни рівнів конкурентоспроможності та економічної ефективності виробництва і реалізації продукції аграрних підприємств з урахуванням трансформацій конкурентних структур цільових ринків збуту, стану організації управління витратами, наявного потенціалу формування та реалізації цінових конкурентних переваг, а також ступеня повноти реалізації економічних інтересів підприємств-товаровиробників.

4. Теоретичне і практичне значення одержаних результатів.

Теоретичне значення роботи полягає в обґрунтуванні концептуальних засад, методичних підходів, коректній ідентифікації умов та визначенні напрямів управління ціновою конкурентоспроможністю продукції аграрних підприємств. Результати дисертаційного дослідження характеризуються практичною значущістю в контексті можливості їх використання аграрними підприємствами та органами державного управління агропромисловим розвитком. Впровадження пропозицій та рекомендацій дисертанта засвідчено відповідними документами.

5. Відповідність дисертаційної роботи та автореферату вимогам МОН України. Дисертація Боднара А.В. є завершеною науковою працею, яка містить три розділи та дев'ять підрозділів.

У першому розділі досліджено сутнісні характеристики цін та витрат, як об'єктів управління в системі менеджменту аграрного підприємства, виконано ідентифікацію особливостей конкурентних відносин в аграрній сфері та обґрунтовано методичні засади оцінки цінової конкурентоспроможності аграрних підприємств, визначено методи, моделі, підходи та прийоми управління ціновою конкурентоспроможністю продукції аграрних підприємств.

У другому розділі визначено особливості генезису конкурентних структур цільових ринків збуту та еволюції систем управління конкурентоспроможністю продукції аграрних підприємств, проведено оцінювання та інтерпретацію динаміки витрат на виробництво й реалізацію продукції в аграрних підприємствах, а також ідентифіковано ключові чинники, що зумовлюють зміну рівня витрат у процесі виробництва сільськогосподарської продукції в контексті управління її ціновою конкурентоспроможністю.

У третьому розділі обґрунтовано архітектуру та архітектоніку механізмів управління створенням цінових конкурентних переваг, підходи до ринкової реалізації конкурентних переваг та управління витратами на збут продукції аграрних підприємств, а також наукові засади інтеграції систем управління ціновою конкурентоспроможністю та витратами в менеджменті аграрних підприємств.

Автореферат дисертації повністю відповідає її змісту та достатньо повно його розкриває. Робота відповідає формулі та переліку напрямів досліджень, передбачених паспортом спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

6. Повнота викладу здобувачем основних результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях. Результати дисертаційного дослідження Боднара А.В. відображено в у 9 одноосібних публікаціях, в тому числі 5 статтях у наукових фахових виданнях та одній статті у зарубіжному

науковому періодичному виданні. Ознайомлення з науковими статтями автора дозволяють стверджувати, що вони достатньо повно відображають основні положення та результати дослідження, представленого в дисертаційній роботі. Вимоги щодо оприлюднення у відкритому друку результатів досліджень, представлених в кваліфікаційних роботах на здобуття наукового ступеня кандидата наук дотримано.

7. Зауваження до дисертаційної роботи та дискусійні питання. Не дивлячись на достатньо високий теоретико-методичний рівень підготовки дисертаційної роботи необхідно звернути увагу на наявні в ній окремі недоліки та дискусійні положення:

1. Потребують уточнення та додаткового обґрунтування запропоновані автором послідовності заходів зі створення конкурентних переваг за рахунок раціоналізації управління витратами на виробництво продукції та витратами на збут продукції.

2. Поза увагою автора фактично залишилися трансакційні витрати, які суттєво впливають на рівень конкурентоспроможності продукції аграрних підприємств та інших суб'єктів аграрного бізнесу, що певною мірою звужує спектр рекомендацій щодо створення стійких цінових конкурентних переваг.

3. В тексті дисертації автор поряд з терміном «аграрні підприємства», як основного носія об'єкта дослідження, застосовується дефініція «суб'єкт аграрного бізнесу», втім, не застосовує жодних класифікацій останніх.

4. Представлена автором в підрозділі 1.1 дисертації архітектура системи та механізму управління ціновою конкурентоспроможністю продукції аграрних підприємств досить чітко ідентифікує суб'єкт та об'єкт управління, проте не розрізняє інструменти та засоби впливу.

5. Дискусійною є авторська позиція щодо первинності конкурентних переваг у підвищенні економічної ефективності, адже для їх створення також необхідним є залучення ресурсної складової, формування якої безпосередньо пов'язане з отриманням певних ефектів, акумулюванням вказаних економічних результатів та їх розміщенням у відповідних проектах розвитку.

Вказані зауваження відображають власну наукову позицію опонента, не знижують науковий рівень дисертаційної роботи.

8. Загальний висновок. Дисертаційна робота Боднара Андрія Володимировича «Механізми та інструментарій управління ціновою конкурентоспроможністю продукції аграрних підприємств» повною мірою відповідає діючим вимогам, що встановлені до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук у відповідності з пунктами 9, 11 та 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями), згідно п. 2 постанови Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів», а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,

Заслужений працівник сільського господарства України,

завідувач кафедри глобальної економіки,

Національного університету біоресурсів

і природокористування України

Наталія ВДОВЕНКО

